

MỘT SỐ BIỆN PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG THỰC HÀNH SỰ PHẠM CHO SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC THỦ ĐÔ HÀ NỘI

Nguyễn Thị Hồng, Ngô Thị Kim Hoàn, Đặng Lan Phương

Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Tóm tắt: Đối với các cơ sở đào tạo giáo viên, thực hành, thực tập sự phạm có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc giúp sinh viên tiếp cận với thực tiễn của nhà trường mầm non, phổ thông, rèn luyện nghiệp vụ sư phạm, hình thành và phát triển lòng yêu nghề. Trên cơ sở kết quả khảo sát, bài báo phân tích thực trạng tổ chức hoạt động thực hành sự phạm cho sinh viên trường Đại học Thủ đô Hà Nội và đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động này.

Từ khóa: Thực hành sự phạm, sinh viên, đào tạo.

Nhận bài ngày 3.6.2021; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 22.7.2021

Liên hệ tác giả: Ngô Thị Kim Hoàn; Email: ntkhoan@daihocthudo.edu.vn

1. MỞ ĐẦU

Bước sang thế kỷ XXI, trong bối cảnh hội nhập quốc tế, vấn đề phát triển nguồn nhân lực nhằm đáp ứng xu thế chuyển sang nền kinh tế tri thức đang được ưu tiên hàng đầu, trong đó giáo dục đóng vai trò đặc biệt quan trọng. Đội ngũ giáo viên có vị trí rất quan trọng trong hệ thống giáo dục quốc dân, chính vì vậy, đổi mới và nâng cao chất lượng đào tạo đội ngũ giáo viên đáp ứng nhu cầu xã hội là một trong những nhiệm vụ hàng đầu của các trường đại học. Đối với các cơ sở đào tạo giáo viên, một trong những hoạt động góp phần đổi mới và nâng cao chất lượng đào tạo đáp ứng nhu cầu xã hội là hoạt động thực hành, thực tập sự phạm, đặc biệt để đáp ứng được với sự phát triển của khoa học và công nghệ hiện nay thì công tác thực hành, thực tập sự phạm càng đóng vai trò quan trọng, quyết định khả năng thích ứng và chất lượng công tác của sinh viên sau khi tốt nghiệp. Hiện nay, hầu hết các trường sư phạm (SP) đều đào tạo sinh viên theo định hướng nghề nghiệp ứng dụng với mong muốn sinh viên ra trường có thể thực hiện được công việc giáo dục của người giáo viên khi ra trường. Theo chủ trương đó, Khoa sư phạm trường Đại học Thủ đô Hà Nội đã và đang đào tạo giáo viên theo định hướng nghề nghiệp ứng dụng. Khoa sư phạm đã đề xuất hoạt động thực hành sự phạm cho SV bên cạnh hoạt động thực tập sự phạm. Hoạt động thực hành sự phạm (THSP) có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc giúp SV được thâm nhập thực tế,

bước đầu rèn luyện nghiệp vụ sư phạm, hình thành và phát triển lòng yêu nghề.

2. NỘI DUNG

2.1. Khái lược về thực hành sư phạm tại Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Thực hành, thực tập sư phạm là hoạt động vận dụng những tri thức khoa học về chuyên môn, nghiệp vụ của SV vào việc luyện tập giảng dạy và giáo dục học sinh nhằm hình thành năng lực sư phạm của GV tương lai. Đây là một hoạt động học tập đặc thù, là quá trình rèn luyện tay nghề của các em SV trước khi bước vào nghề. Do đó, quản lý thực hành, thực tập sư phạm là một phần công việc trong quản lý quá trình đào tạo cũng như quản lý hoạt động học tập của SV trong các trường. Thực hành nghề nghiệp là một hoạt động chiếm vị trí quan trọng trong quá trình đào tạo. Chất lượng thực hành, thực tập phản ánh chất lượng đào tạo, rèn luyện nghề nghiệp của nhà trường và đồng thời thể hiện ở sự vận dụng kiến thức, kỹ năng SV đã được truyền đạt vào thực tế. Trong bài viết này THSP được hiểu là hoạt động thực hành gắn với một học phần xác định, ở đó có sự tích hợp giữa nội dung lý thuyết của học phần và nội dung thực hành tương ứng tại trường mầm non, phổ thông. Thực hành sư phạm sẽ bổ trợ thêm cho SV những kiến thức, kỹ năng cần thiết giúp SV có nhận thức rõ ràng về nhiệm vụ, vai trò của mình trong nghề nghiệp sau này. Từ đó giúp SV có định hướng học tập rèn luyện bản thân. Mô hình THSP của khoa Sư phạm trường Đại học Thủ đô Hà Nội là thực hành gắn với giảng dạy các học phần Giáo dục học, Nghiệp vụ sư phạm 1 và Nghiệp vụ sư phạm 2. Như vậy hoạt động THSP được triển khai trong quá trình thực hiện kế hoạch đào tạo các kì 2, 3 và 4. Hoạt động THSP được chia ra ba giai đoạn, giai đoạn 1 với tên gọi THSP 1 (gắn với học phần Giáo dục học), SV đến trường thực hành 5 buổi. Giai đoạn 2 với tên gọi THSP 2 (gắn với học phần Nghiệp vụ sư phạm 1), SV đến trường thực hành 10 buổi. Giai đoạn 3 THSP 3 (gắn với học phần Nghiệp vụ sư phạm 2), SV đến trường thực hành 10 buổi. Kết quả đánh giá hoạt động THSP của SV có thể được sử dụng như 1 trong các đầu điểm của học phần tương ứng.

2.2. Thực trạng hoạt động thực hành sư phạm của sinh viên ngành sư phạm Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Trong công tác đào tạo giáo viên, trường Đại học Thủ đô Hà Nội rất chú trọng kết hợp chặt chẽ giữa lý thuyết với thực hành, giữa cơ sở đào tạo với trường mầm non/phổ thông vì quá trình đào tạo không chỉ tồn tại ở dạng lý thuyết thuần túy mà luôn luôn kết hợp với thực hành, thực tập giúp cho quá trình học tập của sinh viên không bị xa rời thực tế. Tại khoa Sư phạm trường Đại học Thủ đô Hà Nội, nội dung THSP dành cho SV bao gồm các đợt thực hành tập trung (đối với SV chuyên ngành giáo dục Mầm non) và thực hành thường xuyên (đối với SV chuyên ngành giáo dục Tiểu học và Trung học). Trong những năm qua, trường Đại học Thủ đô Hà Nội đã phối hợp chặt chẽ với Sở GD&ĐT Hà Nội lựa chọn các trường mầm non/phổ thông uy tín, chất lượng cao để SV được tiếp cận với thực tiễn đổi mới giáo dục trong các đợt thực hành, thực tập. Nhà trường đã thường xuyên nghiên cứu, đổi mới hình thức thực hành, thực tập của SV tại các trường mầm non/phổ thông. Năm học 2020-2021, ngoài các đợt thực hành tập trung dành cho SV chuyên ngành giáo dục Mầm non, khoa Sư

phạm bắt đầu áp dụng hình thức THSP thường xuyên (THSPTX) đối với SV chuyên ngành giáo dục Tiểu học và giáo dục Trung học. Để tìm hiểu thực trạng hoạt động THSP của SV khoa Sư phạm chúng tôi đã tiến hành khảo sát bằng Phiếu trưng cầu ý kiến dành cho giảng viên. Kết quả khảo sát 30 giảng viên dẫn đoàn THSP về thực trạng hoạt động này trong năm học 2020-2021 chúng tôi nhận thấy:

Nội dung khảo sát	Kết quả
Tầm quan trọng của hoạt động THSP đối với SV ngành sư phạm của trường Đại học Thủ đô Hà Nội	100% cán bộ giảng viên cho rằng THSP cần thiết và quan trọng.
Hệ thống các trường thực hành có đáp ứng được mục tiêu THSP	100% cán bộ giảng viên cho rằng hệ thống các trường thực hành đều đáp ứng được mục tiêu THSP.
Quá trình đưa SV đi THSP có gặp khó khăn gì không?	84,21% cán bộ giảng viên nhận thấy quá trình đưa SV đi THSP không gặp phải khó khăn; 15,79 % cán bộ giảng viên gặp khó khăn về các thủ tục hành chính.
Đánh giá công tác chuẩn bị cho THSP	52,63% cán bộ giảng viên cho rằng công tác chuẩn bị cho THSP là tốt và rất tốt; 36,84 % cán bộ giảng viên cho rằng công tác chuẩn bị cho THSP là bình thường, và 10,53 % cán bộ giảng viên cho rằng công tác chuẩn bị cho THSP là chưa tốt.
Tính hợp lý của nội dung của THSP	94,74 % cán bộ giảng viên cho rằng nội dung THSP là hợp lý; 5,26 % cho rằng chưa hợp lý.
Tính hợp lý của hình thức kiểm tra đánh giá SV khi đi THSP	84,21 % cán bộ giảng viên cho rằng hình thức kiểm tra đánh giá của THSP là hợp lý; 15,79 % cán bộ giảng viên cho rằng hình thức kiểm tra đánh giá của THSP là chưa hợp lý.
Tính hợp lý của thời gian THSP	89,47 % cán bộ giảng viên cho rằng thời gian THSP là hợp lý. 10,53 % cán bộ giảng viên cho rằng thời gian THSP là chưa hợp lý.
Cảm nhận của SV khi đi THSP	73,68 % cán bộ giảng viên nhận thấy SV hào hứng, tích cực và vui vẻ khi đi THSP. 21% cán bộ giảng viên nhận thấy SV coi THSP là nhiệm vụ học tập. 5,32 % cán bộ giảng viên nhận thấy SV không hào hứng khi đi THSP.

Từ kết quả nghiên cứu, khảo sát 30 phiếu hỏi và nghiên cứu 30 báo cáo tổng kết của các đoàn THSP chúng tôi nhận thấy, để có được kết quả như vậy là do công tác quản lý hoạt động THSP của khoa Sư phạm có những thuận lợi như sau:

+ Khoa Sư phạm - trường Đại học Thủ đô Hà Nội đã xây dựng được kế hoạch THSP bao gồm mục tiêu, nội dung, các nhiệm vụ của SVSV,... được đa số giảng viên trưởng đoàn và trường mầm non, phổ thông đánh giá là phù hợp.

+ Trong quá trình chỉ đạo, kiểm tra, giám sát THSP luôn có sự phối hợp xuyên suốt từ

BCNK, các giảng viên trường đoàn, với ban giám hiệu và đội ngũ giáo viên hướng dẫn tại các trường mầm non, phổ thông.

+ Khoa Sư phạm - Trường Đại học Thủ đô Hà Nội đã thiết lập được hệ thống các cơ sở thực hành là các trường mầm non, phổ thông có quy mô và điều kiện về cơ sở vật chất cũng như đội ngũ giáo viên đáp ứng yêu cầu về THSP. Ban giám hiệu các nhà trường mầm non, phổ thông luôn quan tâm, chỉ đạo sát sao và tạo mọi điều kiện tốt nhất cho công tác THSP. Thực hiện nghiêm túc, đầy đủ các yêu cầu và nội dung của công tác THSP, đảm bảo thực hiện theo kế hoạch đã đặt ra. Đội ngũ giáo viên hướng dẫn THSP vững vàng chuyên môn nghiệp vụ, tâm huyết với nghề nghiệp, có kinh nghiệm trong hướng dẫn thực hành, thực tập sư phạm, có tinh thần trách nhiệm cao trong việc thực hiện nhiệm vụ giảng dạy.

+ Giáo sinh có ý thức kỉ luật, tinh thần trách nhiệm cao, khiêm tốn học hỏi, tích lũy kinh nghiệm và cố gắng trong công tác giáo dục. Đa số SV có tác phong chững chạc, bình tĩnh, linh hoạt trong việc xử lý tình huống sư phạm. Sinh viên tích cực tham gia các hoạt động phong trào của nhà trường. Các công việc như dự sinh hoạt lớp, các hoạt động tập thể của lớp cũng như các hoạt động của nhà trường được SV tiếp thu nhanh, chủ động phân chia công việc hợp lí cho các nhóm. Sinh viên có đầy đủ sổ nhật kí, sổ ghi chép cá nhân, nhóm theo quy định theo yêu cầu.

+ Học sinh tại các nhà trường đều yêu quý và tương tác tốt với giáo sinh thực tập.

Bên cạnh những mặt đã đạt được, hoạt động THSP của khoa Sư phạm vẫn còn gặp những hạn chế, khó khăn về một số khía cạnh sau:

- *Về công tác chuẩn bị, quản lý của khoa Sư phạm trường Đại học Thủ đô Hà Nội:* Do năm học 2020-2021 là năm đầu tiên tổ chức THSP cho SV, dẫn đến vẫn còn nhiều bất cập trong công tác chuẩn bị, quản lý của hai bên gồm khoa Sư phạm và các trường phổ thông tiếp nhận SV, cụ thể:

+ Chưa có văn bản ký kết hợp tác với một số trường tiểu học và trường phổ thông trong việc THSP.

+ Đầu năm học 2020-2021, do những thay đổi trong bộ máy quản lý của trường nên các quyết định thành lập các đoàn THSP để gửi xuống trường phổ thông làm căn cứ pháp lý tiếp nhận đoàn THSP chưa được ban hành kịp thời. Mặc dù, khoa Sư phạm đã ra quyết định thành lập ban chỉ đạo THSP cấp khoa, nhưng chưa đủ tính pháp lý.

+ Trong hướng dẫn THSP còn thiếu văn bản hướng dẫn cụ thể về công tác THSP đối với nhà trường phổ thông; Các qui định về việc đánh giá của giáo viên phổ thông với SV tham gia đợt THSP;

+ Chế độ kinh phí cho nhà trường phổ thông và các giáo viên phổ thông tham gia hướng dẫn SV trong quá trình THSP chưa thỏa đáng cũng như chưa có định mức quy đổi giờ cho giảng viên của trường Đại học Thủ đô Hà Nội tham gia dẫn đoàn;

- *Về thời gian thực hành của sinh viên:* Khoa Sư phạm trường Đại học Thủ đô Hà Nội đề xuất thời gian thực hành của SV là 10 tuần, mỗi tuần 1 buổi. Tuy nhiên, khi triển khai

một số trường phổ thông có ý kiến thời gian 10 tuần là nhiều và chưa hoàn toàn phù hợp vì SV còn phải học các học phần chuyên ngành.

- *Về kiểm tra đánh giá sinh viên:* Việc đánh giá sinh viên khi đi THSP của Khoa Sư phạm - Trường ĐH Thủ đô Hà Nội chỉ do giảng viên của trường ĐH Thủ đô Hà Nội đánh giá, như vậy chưa đảm bảo tính chính xác, khách quan khi có sự tham gia hướng dẫn của giáo viên phổ thông.

- *Về sinh viên:* Một số SV còn rụt rè, thiếu kinh nghiệm trong giao tiếp với giáo viên và học sinh trường thực hành.

2.3. Một số biện pháp nâng cao chất lượng hoạt động thực hành sư phạm của sinh viên ngành sư phạm trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Từ kết quả nghiên cứu lý luận và thực tiễn công tác quản lý hoạt động THSP của SV tại khoa Sư phạm - trường Đại học Thủ đô Hà Nội, chúng tôi đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng THSP như sau

Biện pháp nâng cao điều kiện tổ chức thực hành sư phạm:

+ Điều kiện về cơ sở vật chất: Cần chú trọng việc lựa chọn các trường mầm non, phổ thông để SV đi thực hành: thiết lập hệ thống trường mầm non, phổ thông thực hành hoặc thiết lập hệ thống các trường liên kết, đảm bảo điều kiện về vị trí, về quy mô, cơ sở vật chất, đội ngũ giáo viên và chất lượng giáo dục, đáp ứng tốt các yêu cầu THSP.

+ Bố trí Phòng nghiệp vụ phù hợp với các chuyên ngành đào tạo (tại trường Đại học Thủ đô Hà Nội) với các trang thiết bị, đồ dùng dạy học, mẫu sổ sách, các mẫu bảng biểu giúp SV làm quen với môi trường giáo dục ở trường mầm non, phổ thông và thực hành tổ chức các hoạt động giảng dạy trước khi đi THSP.

+ Điều kiện về nhân lực: Tính giờ quy đổi cho giảng viên phụ trách công tác thực hành, thực tập của khoa Sư phạm; Tính số tiết quy đổi cho giảng viên trưởng đoàn THSP.

* Biện pháp hoàn thiện cơ chế quản lý hoạt động thực hành sư phạm

Khoa Sư phạm cần xây dựng kế hoạch tổng thể về THSP gồm: Nội dung chi tiết về các hoạt động; cách thức tiến hành; phương pháp đánh giá; lập danh sách; đề xuất trưởng đoàn; dự trù kinh phí; lấy ý kiến các phòng ban liên quan; trình Hiệu trưởng phê duyệt.

* Biện pháp nâng cao tính phù hợp của Chương trình đào tạo giáo viên với thực tiễn đổi mới của ngành giáo dục:

+ Cần đổi mới, hoàn thiện nội dung chương trình và phương pháp đào tạo giáo viên để phù hợp với thực tiễn đổi mới của ngành giáo dục.

+ Bố trí hợp lý thời gian học các học phần phương pháp và học phần nghiệp vụ sư phạm nhằm đảm bảo phù hợp với yêu cầu và nội dung của các đợt THSP.

+ Trong quá trình THSP, giảng viên trưởng đoàn kịp thời ghi nhận và báo cáo với khoa Sư phạm những đổi mới trong thực tiễn giáo dục ở các nhà trường mầm non, phổ thông để làm căn cứ xây dựng, điều chỉnh Kế hoạch thực hành của năm học sau.

* Biện pháp hoàn thiện cơ chế kiểm tra đánh giá

+ Xây dựng quy định, tiêu chí đánh giá đối với giáo viên hướng dẫn ở trường phổ thông gồm đánh giá dự giờ chuyên môn đánh giá ý thức kỷ luật và đánh giá thái độ học tập về công tác chủ nhiệm, lấy điểm trung bình cộng. Kết hợp với đánh giá bài báo cáo của SV như trên để lấy điểm trung bình cộng (điểm trung bình cộng điểm của giáo viên phổ thông và điểm của giảng viên chấm bài báo cáo) làm điểm 30% của các học phần Nghiệp vụ sư phạm.

* Biện pháp nâng cao nhận thức và tính trách nhiệm của giảng viên trường đoàn và sinh viên đối với hoạt động THSP:

+ Nâng cao tính trách nhiệm và vai trò của giảng viên trường đoàn trong chỉ đạo hoạt động THSP của SV. Công việc của giảng viên trường đoàn không chỉ là liên hệ với trường mầm non, phổ thông, thống nhất kế hoạch, tổ chức cho SV xuống trường mà có nhiệm vụ trao đổi với Ban giám hiệu và các giáo viên hướng dẫn nhằm giúp họ hiểu được mục tiêu, nội dung và cách tổ chức hướng dẫn THSP cho SV, hiểu được nhiệm vụ mà SV cần phải thực hiện; các hoạt động cụ thể SV cần phải tiến hành tại trường trong thời gian THSP;

+ Nâng cao nhận thức cho SV về vai trò, ý nghĩa của hoạt động THSP đối với việc rèn luyện phẩm chất và kỹ năng của người giáo viên tương lai.

* Biện pháp nâng cao hiệu quả công tác phối hợp với các trường mầm non/phổ thông trong tổ chức THSP:

+ Khoa Sư phạm cần chỉ đạo các giảng viên trường đoàn lên kế hoạch phối hợp với cơ sở thực tập là các trường mầm non, phổ thông. Giảng viên trường đoàn cần phối hợp chặt chẽ với trường mầm non, phổ thông trong các hoạt động dự giờ mẫu của giáo viên, phối hợp với giáo viên mầm non, phổ thông góp ý và đánh giá việc tổ chức các hoạt động thực hành SV trong thời gian THSP.

+ Tiến hành điều tra, lấy ý kiến của cơ sở thực hành về kết quả thực hành của SV, cũng như mong muốn từ phía trường mầm non, phổ thông đối với SV. Tổ chức hội thảo rút kinh nghiệm về nội dung thực hành, cách thức triển khai và chất lượng THSP của SV để từ đó có sự điều chỉnh, hoàn thiện nhằm nâng cao chất lượng đào tạo nói chung và chất lượng THSP nói riêng.

3. KẾT LUẬN

Hoạt động THSP là một nội dung cơ bản và cốt lõi trong chương trình đào tạo SV sư phạm của trường Đại học Thủ đô Hà Nội, là nhân tố quan trọng góp phần rèn luyện năng lực sư phạm cho SV, thúc đẩy việc nâng cao chất lượng giáo dục của nhà trường. Thực hành sư phạm là một hoạt động thiết thực, giúp SV đi sâu tìm hiểu thực tế giáo dục, tiếp xúc với học sinh và giáo viên ở trường mầm non, phổ thông, được thường xuyên thực hành kỹ năng sư phạm, là cơ sở để hình thành phẩm chất và năng lực sư phạm của người giáo viên tương lai. Do đó, rất cần sự đầu tư đổi mới về công tác quản lý THSP, đổi mới nội dung, hình thức tổ chức và kiểm tra, đánh giá công tác THSP tại các trường sư phạm, nhằm tạo bước chuyển biến cơ bản trong nâng cao chất lượng đào tạo đội ngũ giáo viên tương lai cho Thủ đô và cả nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Đình Chính, Phạm Trung Thanh (2001), *Kiến tập và thực tập sư phạm*, Nxb. Giáo dục.
2. Nguyễn Minh Đạo (1977), *Cơ sở khoa học quản lý*, Nxb. Chính trị Quốc gia - Sự thật.
3. Hà Thế Truyền (2010), *Quản lý nhà trường*, Học viện Quản lý giáo dục.
4. Trần Kiểm (2010), *Khoa học tổ chức và quản lý trong giáo dục*, Nxb. Đại học Sư phạm.
5. Nguyễn Ngọc Hiếu (2008), “Những khó khăn trong công tác thực tập sư phạm của sinh viên”, *Tạp chí Giáo dục*, Số 188, tr. 19-20.
6. My Giang Sơn (2016), *Quản lý thực tập sư phạm trong đào tạo giáo viên trung học phổ thông theo định hướng chuẩn nghề nghiệp giáo viên trung học*, Nxb. Giáo dục Việt Nam.
7. Nguyễn Thanh Hưng (2016), *Một số vấn đề về kiến tập và thực tập sư phạm*, Nxb. Giáo dục Việt Nam.
8. La Thị Kim Bách (2018), “Biện pháp quản lý hoạt động thực tập sư phạm của sinh viên khoa sư phạm, trường Đại học An Giang”, *Tạp chí Giáo dục*, Số 430, tr. 29-33.
9. Bùi Thị Thuỳ (2018), “Quản lý hoạt động thực tập sư phạm của sinh viên ngành sư phạm tiểu học, trường Cao đẳng Sơn La – Thực trạng và biện pháp khắc phục”, *Tạp chí Giáo dục*, Số 429, tr. 1-5.
10. Báo cáo thực hành sư phạm của các đoàn thực tập sư phạm, Trường ĐH Thủ đô Hà Nội.
11. Quyết định thành lập ban chỉ đạo thực hành sư phạm, Khoa Sư phạm, Trường ĐH Thủ đô Hà Nội.

SOME MEASURES TO IMPROVE THE QUALITY OF PEDAGOGICAL PRACTICE FOR STUDENTS AT HANOI METROPOLITAN UNIVERSITY

Abstract: *For teacher training institutions, pedagogical practice is especially important in helping students approach the practice of teaching in schools, and develop pedagogical skills. Based on the survey results, the article analyzes the situation of organizing pedagogical practice activities for students in Hanoi Metropolitan University and proposes some measures to improve the quality of this activity.*

Keywords: *Pedagogical practice, teacher training, education.*